

IZ NAŠE DNEVNE KULTURE.

Iz univerzalnega besednjaka »ljublanskega« gledališkega kritika

(ki ga je Udruženje gledaliških igralcev molče aprobiralo in ga ljubljansko občinstvo z užitkom prebira).

Motto: »Narodno gledališče mora paziti na vse, biti povsod na stališču izobrazbe in okusa.« (M. Z. Slov. Narod 1922, št. 90.)

Politika, Literatura.

Navadno dajejo Polonija s častitljivo vnanostjo, s sivo dolgo brado, kakor jo ima n. pr. Pašič. (Hamlet.)

To lice bi bilo na mestu v prelepi igri »Die Gigerlu von Wien«. (Marija Stuart.)

Verska čuvstva.

Zdelo se mi je, da režija in igralstvo sploh niso prodrli v duševno jedro Preglove igre in so si nalogo olajšali s tem, da so jo enustavno igrali kakor igrajo pobožni kmetski diletanti kak svetli pasijon. Kaugumi, kadar je že docela razzvečen in razvlečen. (Azazel.)

Poleg »Francozov« I. in I. je stal še neki vitez žalostne postave, »spremistvo« menda; namesto da bi ga bili pošteno nasinkali, mu je nekdo potegnil čez lice par rjavih madežev, da je izgledal, kakor bi se bil zaobljubil Mariji Pomagaj, da se sedem let ne bo umival. (Madame Sans Gène, 1922.)

Slovnica in tehnika.

Leicester (Dudleya) je Elizabeta enkrat nagovorila »Dudlej«. To pa ni veleknik glagola »dudlati«. (Marija Stuart.)

Svetujem še več: Don Antonijo naj bi se iz kake luknje v stropu nad občinstvom s pajacovskim »talataitili« spustil po vrvi dol. (Beueski trgovci.)

Stanovi.

Tiste rdeče roke so mu mahale iz dvorjanskega slabo vezenega fraka, kakor bi spadale h kovaškemu pomočniku. (Madame sans Gène, 1922.)

Enako nevzgojeno se je vedla popivajoča družba plemiških gostov. Če sede pri »Figovcu« skupaj kočijaži in mešetarji, se ne vedejo nič slabše. (Otok in Struga.)

Ti oficirji so še vedno taki, kakoršni bi ne smeli biti. So izgledali kakor mladi komiji, če gredo na kostimiran ples. Če bi jih vsaj gledališki frizer v roke vzel. (Madame sans Gène, 1923.)

Med ohogatelimi primorskimi trgovci najdeš večkrat take zavaljene dedee, ki v basu prednašajo svoj nervozni dialekt. Po mastnih licih linije prekajenosti, surovega egoizma in bahaštva, okrog ust neka, kakor spomin na posledajo brzelo in kozarec vina. Tak animalski tip je tudi Markovičev poglavar. (Revizor, 1923.)

Zivalstvo.

Tale Elizabeta je glede obleke dišala malo po »šmiri«. Elizabeta je s svojim pahljači podobnim ovratnikom, s svojo frizuro, s preščipjenim, negibkim životom in umetno napihnjenim krilom v resnici morala izgledati kakor pav ali puran, kadar se vrtil v ošabnem samodopadajenju. (Marija Stuart.)

Precijozje (pravzaprav bi po naše morali reči »precijozniki in precijoznice«) so bili ljudje, ki so svoje »fine« manire in svojo izobrazbo razkazovali na poseben, zametničen način. Po ljubljanski bi jim rekli »afne«... Takih moških in ženskih »afne« je večkoprevec; le oblika je druga... Danes so drugi na vrsti. Njih zrcala so razne modne revije, v katerih se nam kot idealni tip današnje elegantnosti predočujejo v nemogoče gliste zvaljana ženska in moška telesa, s histeričnim pogledom ter krempljem podobnimi prsti. (Smešne precijozje.)

Kuhinja in klet.

Pravi Molière seveda to ni bil. Razloček je bil morda podoben onemu, kakor če ti pariški zrezek pripravi poštena kranjska kuharica, ne pa izučen francoski kuharski umetnik. (Namišljeni bolnik.) Igra v sedanji obliki pa bi lahko rekli »Tavčarkino«... Naj bo že kakor hoče, v današnji obliki je spominjala igra na pristen kinematografski golaž. (Otok in Struga.)

Pravi rajželček je naša I... (Gospa z morja.) Vendar — zdaj prihaja majhen vendar — bi si bil, kakor že večkrat pri I. želel, da bi bila pred vsakim aktom izpila kozarček šampanjca. (Marija Stuart.)

Psihofiziologija (s koncem: naturalia non sunt turpia).

Ta bavbav s svojim hramarbaziranjem bi realnega dr. Wangla utegnil požgečkati do homerskega smeha in se samo še izgubiti z vidika, blamiran do kosti. (Gospa z morja.)

Ni čuda, da je ta ljudožerski cepec (Holofernes) lahko in humoristično dunajsko dušo v osebi Nestroya brž zapeljal do pesnitve parodije na Hebblovo dramo... Pojte no; ta Judita je vendarle histerična samica, ki jo po dolgi samoti spretlavajo spomladanski občutki, da voha za samecem. (Judit.)

Madame Sans Gène je uloga, ki zahteva, da prihaja od igralka na občinstvo tudi neki lahko seksualni fluidum. (Madame Sans Gène, 1922.)

In dvorne dame — njihče jim ni pokazal niti, kakšne so bile empire-frizure — v tistih revnih oblekah in ti pokloni kakor bi jih —. (Madame Sans Gène, 1923.)

* * *

O znanstveni in stilistični antitezi.

Ko smo v 1. številki nekega našega mesečnika za književnost in prosveto pri označbi 16. stoletja brali: »Slovenski jezik dobi primerno upoštevanje pri protestantih Trubarju, Dalmatinu itd. Katoličan Adam Bohorič izda l. 1584. prvo slovensko slovnico« — smo mislili, da stojimo pred novo znanstveno tezo. Zato nam ni bilo nič prav, ko smo pozneje brali popravek: »V prvem delu te razprave naj se bere na str. 48. namesto: Katoličan Bohorič — pravilno »Krcan« Bohorič... zato ne, ker nas je pisatelj pripravil ob znanstveno tezo in stilistično antitezo. — Mi smo vendar toliko maloverni, da nam ta popravek le ne gre gladko v glavo, in ne moremo približati protestantom »Krcana« in tudi ne moremo obojih stavljati nasproti, saj je v tistem itd. tudi Bohorič primerno upošteval slov. jezik — če je bil že v 1. številki protestant, tedaj za »Krcana« ne bi bilo smelo nič ostati! — Hva-